

ЦЕНТР
ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я

ЗВІТ

ВІРУСНІ ГЕПАТИТИ 2020

КИЇВ 2021

ЗМІСТ

Вступ

- 1. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ**
- 2. ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ ПРОГРАМИ**
- 3. НАЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ПОКАЗНИКИ ОХОПЛЕННЯ ЛІКУВАННЯМ**
- 4. СТАНДАРТИ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ**
- 5. НАДАННЯ ПОСЛУГ ЩОДО ВГ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ
КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ**
- 6. НАВЧАННЯ ТА ІНФОРМУВАННЯ**
- 7. ОЦІНКА ЯКОСТІ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ВГ**

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

АРТ	Антиретровірусна терапія
ДБ	Державний бюджет
ЗОЗ	Заклад охорони здоров'я
ЗПТ	Замісна підтримувальна терапія
ЛЗ	Лікарський засіб
ЦГЗ	ДУ «Центр громадського здоров'я»
ВГ	Вірусний гепатит
ВГВ	Вірусний гепатит В
ВГС	Вірусний гепатит С
ВООЗ	Всесвітня організація охорони здоров'я
МОЗ України	Міністерство охорони здоров'я України
НУО	Неурядова організація
ПППД	Препарати прямої противірусної дії
ЗД схема	Омбітасвір/парітапревір/ритонавір

ПЕРЕДУМОВИ

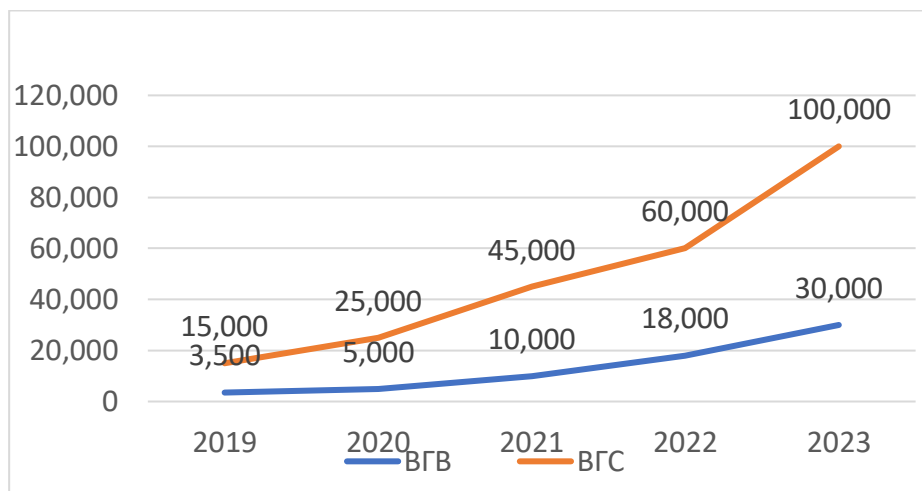
З метою вирішення проблем, пов'язаних з ВГ, Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) розробила Глобальну Стратегію сектору охорони здоров'я по вірусному гепатиту на 2016–2021 роки – «На шляху до ліквідації вірусних гепатитів», в якій встановлено ключові цілі до 2020 та 2030 років:

- скорочення нових випадків хронічного ВГВ та ВГС на 30% до 2020 року та на 90% – до 2030 року;
- скорочення кількості смертей на 10 та 65% у 2020 році та у 2030 році відповідно.

Досягнення зазначених цілей передбачається шляхом реалізації низки заходів із попередження інфікування, а також розширення доступу до діагностики та лікування.

В рамках елімінаційної стратегії, для досягнення 100% цілей ВООЗ, лікуванням ВГС мало бути охоплено у 2020 році 25 000 хворих, у 2021 році – 45 000 хворих, у 2022 році – 60 000 хворих (річні цілі). Лікуванням ВГВ має бути охоплено у 2020 році 5 000 осіб, у 2021 році 10 000 пацієнтів в рік, у 2022 році – 18 000 осіб, у 2023 році – 30 000 осіб. Першочерговим завданням, зважаючи на визначені цілі, є максимальне розширення доступу до лікування та збільшення кількості осіб, які можуть його отримати.

Сценарій 100% елімінації. Кількість осіб, які мають отримувати лікування

ЕПІДСИТУАЦІЯ

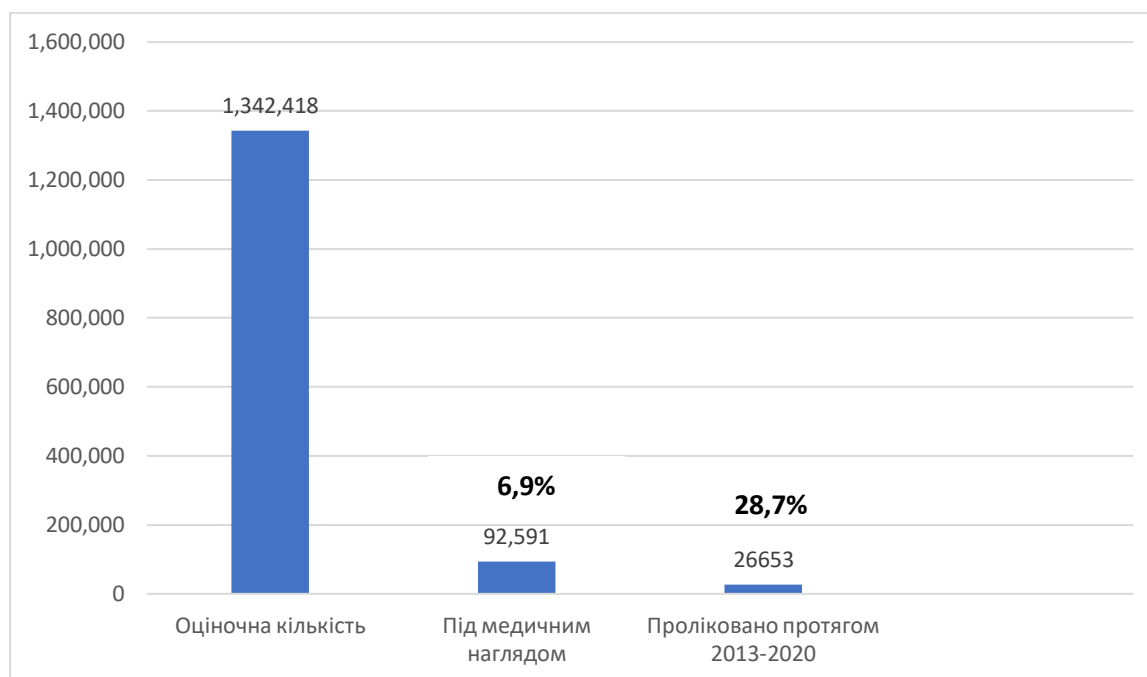
Приєднання України до Глобальної стратегії елімінації ВГ є надзвичайно актуальним з огляду на те, що за оцінками національних експертів до 5% населення країни інфіковано ВГС (з них хронічний ВГС мають 3,6%) та 1,5% ВГВ, в той час як більшість хворих не знають про свій статус та, відповідно, не отримують лікування. В абсолютних числах, відповідно до оціночних даних, в Україні ВГС інфіковано 1 342 418 осіб, ВГВ – 559 341 особа. В свою чергу, станом на 01.01.2021 року офіційно під медичним наглядом з маркерами ВГС

перебуває 92 591 особа (моно і коінфекція ВІЛ/ВГС). Із ВГВ під медичним наглядом перебуває 18 433 осіб, з них 4 757 із коінфекцією ВІЛ/ВГВ.

Дані щодо кількості обстежених осіб на ВГ збирається відповідно до статистичної звітної форми «40-здоров», що затверджена наказом МОЗ України від 04.04.2001 №132. У 2020 році кількість обстежень на маркери ВГС склала **631 500** осіб, з них у **19 840** (3,1%) осіб виявлено антитіла до ВГС. В свою чергу в 2020 році на визначення HBsAg обстежено **1 013 873** осіб та виявлено **12 140** (1,2%) HBsAg позитивних осіб.

Дані статистики свідчать, що тестування здійснюється доволі високими охопленням, проте більшість осіб з маркерами ВГС не проходять підтверджувальної діагностики та не потрапляють як до офіційної статистики, та і ймовірно до системи медичного спостереження (з **19 840** осіб, у яких виявлено маркери ВГС в 2020 році, підтверджено діагноз хронічного ВГС лише у **3 474** осіб). Щодо ВГВ ситуація аналогічна, з HBsAg виявлено **12 140** осіб, проте офіційно підтверджено діагноз **773** особам.

Каскад послуг у пацієнтів із ВГС

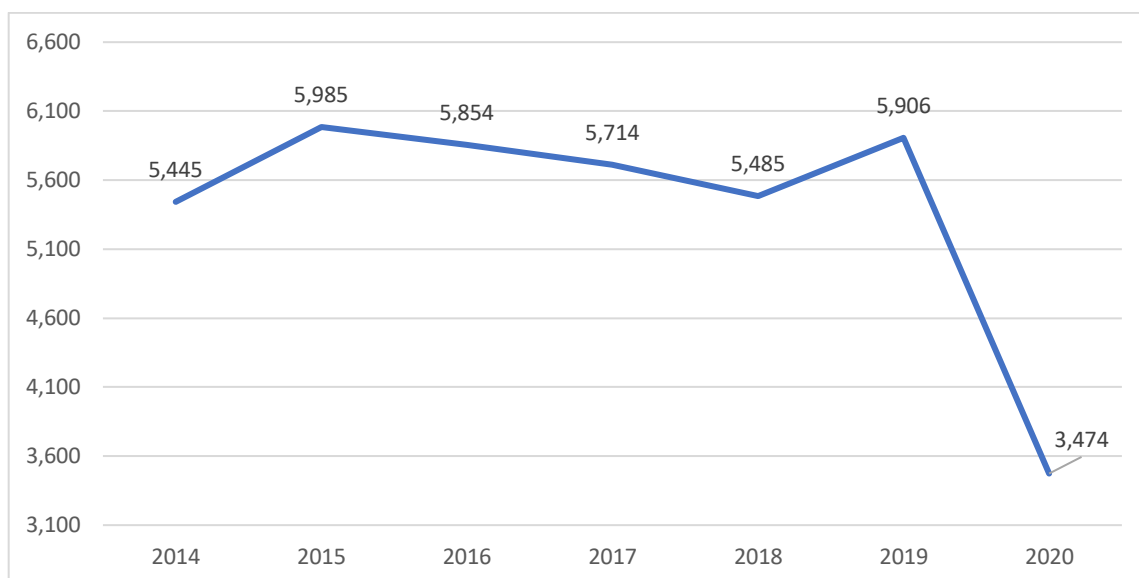
Кількість обстежень на маркери ВГС за період 2014-2020 роки з діагностичною метою та метою епіднагляду (відповідно до даних галузевої статистичної звітної форми N 40-здоров "Звіт про роботу санітарно-епідеміологічної (дезінфекційної, протичумної) станції", затвердженої наказом МОЗ України N 132 від 04.04.2001 року).

Роки	HBsAg			Анти HCV IgG		
	Кількість обстежених осіб	Позитивних (абс.)	% позитивних від обстежених	Кількість обстежених осіб	Позитивних (абс.)	% позитивних від обстежених
2014	2 010 342	28 214	1,4	1 037 515	43 798	4,2
2015	1 728 827	27 907	1,6	932 066	39 285	4,2
2016	1 632 440	25 142	1,5	217 325	9 567	4,4
2017	1 523 037	20 699	1,4	884 104	36 409	4,1
2018	1 315 768	19 028	1,4	932 139	34 816	3,7
2019	1 481 858	20 187	1,4	928 463	32 798	3,5
2020	1 013 873	12 140	1,2	631 500	19 840	3,1

Водночас, офіційно з підтвердженим діагнозом під медичний нагляд потрапило (дані по роках) відповідно до даних форми N 2 "Звіт про окремі інфекції та паразитарні захворювання за 20____ рік " (річна) затверджена наказом МОЗ України N 378 "Про затвердження форм звітності з інфекційних і паразитарних захворювань, щеплень проти окремих інфекційних хвороб та інструкцій щодо їх заповнення" 2.06.2009)

Кількість осіб із підтвердженим діагнозом, які потрапили під медичний нагляд

Рік	Кількість осіб з підтвердженим діагнозом ВГС під медичним наглядом:
2014	5 445
2015	5 985
2016	5 854
2017	5 714
2018	5 485
2019	5 906
2020	3 474

Відповідно до даних інтегрованого біо-поведінкового дослідження проведеного у 2020 році показник позитивних виявлених випадків ВГС серед ЛВНІ досягає значення в 69,7% зі 100% протестованих осіб, які приймали участь в дослідженні. Відповідно, якщо екстраполювати ці дані на оціночну чисельність ЛВНІ, яких нараховується 317 000, можемо припустити, що в Україні проживає 220 949 ЛВНІ з маркерами ВГС.

Частка ЛВНІ із позитивним результатом тесту на ВГС, за містами:

Місто	% позитивних випадків антитіл до ВГС
Біла Церква	63,4
Дніпро	76,3
Івано-Франківськ	66,9
Київ	83,0
Кривий Ріг	60,7
Кропивницький	82,3
Маріуполь	62,6
Миколаїв	60,1
Одеса	55,1
Харків	69,0
Хмельницький	64,0
Черкаси	80,6
Серед усіх	68,4

Таке значне поширення підтверджених випадків ВГС серед ЛВНІ становить реальну загрозу масштабного поширення ВГС серед загального населення та збільшення кількості позитивних випадків.

Аналіз статистичних даних вказує на різючу відмінність між кількістю осіб, в яких виявлено ВГС та які потребують лікування та заявленою потребою регіонів в препаратах для лікування ВГС.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

У листопаді 2019 року Україна приєдналася до Глобальної стратегії з елімінації вірусних гепатитів В та С, ухваливши Державну стратегію протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам до 2030 року. В рамках зазначеної Стратегії визначено ключові цілі і завдання спрямовані на елімінацію ВГ як загрози громадському здоров'ю. Відповідно до цілей Стратегії до 2030 року 90% осіб з ВГ мають бути виявлені та проліковані.

ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ

Закупівля ЛЗ для лікування ВГ у 2020 році здійснювалась за бюджетною програмою «Громадське здоров'я та заходи боротьби з епідеміями» КПКВК 2301040 за напрямом «Закупівля медикаментів для хворих на вірусні гепатити В і С для дітей та дорослих».

В 2020 році відповідно до паспорту бюджетної програми на закупівлю ЛЗ для лікування ВГ виділено 136 237 млн грн на дітей та дорослих. В свою чергу замовлення здійснено на закупівлю 11 665 курсів для лікування ВГС у дорослих та 75 курс для лікування ВГС у дітей та 848 повних річних курсів для лікування ВГВ у дорослих та 70 – у дітей. Препарати закуплені за кошти ДБ 2020 року в 2020 році не було поставлено в регіони і здійснювалось споживання ЛЗ закуплених за кошти ДБ 2018-2019 року.

Протягом 2020 року в регіони відбулися поставки 27 890 курсів для лікування ВГС та 1518 курсів для лікування ВГВ у дорослих та 109 курсів для лікування ВГС і 26 курсів для лікування ВГВ у дітей (кошти ДБ 2019 р.). Окрім того, у січні-лютому 2020 року надійшло 2124 курси для лікування ВГС серед дорослих, 344 курсів для лікування ВГВ серед дорослих, та 79 курсів для лікування дітей, закуплених за кошти ДБ 2018 року.

Доставка ЛЗ для лікування ВГВ та ВГС серед дорослих в регіони відбувалася, відповідно до розподілів препаратів наказами Міністерства охорони здоров'я України за наступними графіками:

Область	Графік доставок препаратів для лікування ВГВ						Кількість повних курсів доставлених протягом 2020
	Ламівудін	Пегінтерферон альфа-2а	Тенофовір	Ламівудін	Пегінтерферон альфа-2а	Тенофовір (Тенохор)	
місяць поставки	3	4	10	1, 2	3	10	
ДБ	2018			2019			
Вінницька	0	0	13	0	1	18	32
Волинська	0	0	0	0	2	6	8
Дніпропетровська	0	0	30	0	0	173	203
Донецька	0	0	25	4	7	0	36
Житомирська	0	0	2	2	0	0	4
Закарпатська	0	0	8	0	16	39	63
Запорізька	0	0	11	4	9	221	245
Івано-Франківська	2	0	18	0	0	0	20
Київська	0	11	87	4	4	0	106
Кіровоградська	0	6	0	0	0	124	130
Луганська	0	0	5	4	0	21	30
Львівська	0	0	0	0	2	130	132
Миколаївська	2	0	27	15	0	167	211
Одеська	0	0	13	0	0	196	209
Полтавська	0	0	3	1	0	58	62
Рівненська	0	0	5	6	5	0	16
Сумська	0	0	0	0	0	29	29
Тернопільська	0	0	23	0	2	2	27
Харківська	0	6	3	0	2	37	48
Херсонська	0	0	6	16	2	46	70
Хмельницька	0	7	2	0	0	7	16
Черкаська	0	0	0	12	0	17	29
Чернівецька	0	0	0	7	0	76	83
Чернігівська	0	0	0	0	0	0	0
Місто Київ	0	2	20	0	0	9	31
Україна	7	33	304	77	53	1382	1840

Область	Графік доставок препаратів для лікування ВГС											Кількість повних курсів доставлених протягом 2020	
	Софосбувір/Ледіпасвір	Софосбувір/Велпатасвір	Софосбувір/Велпатасвір	Софосбувір	ЗД	Софосбувір/Ледіпасвір	Софосбувір/Велпатасвір	Даклатасвір	Софосбувір	Софосбувір/Ледіпасвір	Софосбувір/Велпатасвір		
місяць поставки	1	1	2	2	2,4	9	9	9	10	10	10		
ДБ	2018		2019										
Вінницька	0	2	32	19	11	209	0	20	1	11	0	285	
Волинська	47	0	56	0	21	309	22	30	0	79	0	534	
Дніпропетровська	0	21	44	1000	111	430	23	1339	342	79	0	2047	
Донецька	112	3	21	699	41	293	10	1128	432	29	0	1637	
Житомирська	0	2	36	0	17	0	3	0	0	0	0	58	
Закарпатська	31	1	30	50	8	216	11	57	7	11	0	365	
Запорізька	192	8	150	1010	70	1155	251	1301	293	297	1	3425	
Івано-Франківська	64	6	6	260	24	29	2	258	22	0	0	389	
Київська	61	77	95	500	47	94	9	713	214	5	0	1101	
Кіровоградська	0	17	10	840	30	69	4	1418	583	20	0	1568	
Луганська	48	0	5	2	3	44	18	9	15	6	0	133	
Львівська	311	9	58	85	24	163	43	173	81	48	0	822	
Миколаївська	61	1	19	1213	40	9	0	1324	111	3	0	1457	
Одеська	0	8	75	807	63	111	3	946	244	5	0	1211	
Полтавська	47	2	33	817	41	92	14	1353	504	19	0	1569	
Рівненська	0	3	51	91	31	113	1	118	27	0	0	317	
Сумська	31	7	75	43	25	314	69	51	7	17	0	588	
Тернопільська	7	0	20	0	32	0	70	9	0	0	0	129	
Харківська	369	44	100	563	4	2359	222	3575	3038	640	1	7314	
Херсонська	110	9	10	512	11	505	48	748	233	94	0	1532	
Хмельницька	0	3	19	0	17	104	0	0	0	0	0	143	
Черкаська	0	4	51	0	27	412	208	0	0	0	1	703	
Чернівецька	0	2	18	120	10	98	1	124	12	3	0	256	
Чернігівська	0	3	78	0	11	0	10	0	0	0	0	102	
Місто Київ	388	11	27	1006	22	371	150	1013	0	119	1	2095	
Україна	1879	242	1120	9637	741	7507	1201	9686	6172	1492	4	29780	

Окрім того станом на 01.01.2020 року в Україні було наявно 860 річних курсів лікування ВГС для дорослих. З них 664 курси препарату тенофовір, 16 - Пегінтерферон альфа-2а та 146 курсів ламівудіну. А також 5158 повних 3-місячних курси лікування ВГС у дорослих. З них 679 повних курси софосбувіру/даклатасвіру, 3923 –

софосбувіру/велпатасвіру, 540 – софосбувіру/ледіпасвіру, 16 – 3Д схеми. І 68 курсів лікування вірусних гепатитів серед дітей: 10 - Пегінтерферон альфа-2а, 21 – софосбувір/рибавірин, 29 – софосбувіру/ледіпасвіру та 8 - тенофовіру. Це ліки закуплені за кошти державних бюджетів 2017-2018 років.

Отже протягом 2020 року всього в регіонах було в наявності 34 988 курсів для лікування ВГС та 2718 для лікування ВГВ.

В 2020 році в регіонах були в наявності наступні схеми лікування представлені в таблиці нижче.

Дорослі ВГС				
Діюча речовина	Назва препарату	Виробники	Вартість за одиницю, грн	Вартість 3 місячного курсу лікування, грн
Софосбувір, 400 мг	МАЙГЕП 400 мг	Mylan Laboratories Limited, India	16,42	1380,08
Даклатасвір, 60 мг	МАЙДЕКЛА	Mylan Laboratories Limited, India	10,58	889,49
Софосбувір/велпатасвір	МАЙХЕП ALL™	Mylan Laboratories Limited, India	92,99	7811,81
Софосбувір/велпатасвір	МАЙХЕП ALL™	Mylan Laboratories Limited, India	81,51	6846,84
Софосбувір/Ледіпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	32,05	2692,46
Софосбувір/Ледіпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	30,89	2595,14
Софосбувір/Ледіпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	27,24	2288,69
Омбітасвір/Парітапрепвір/Ритонаві	ВІЛЬВІО	Abbvie deutschland gmbh & co. kg, Німеччина	452,39	76 001,52
Омбітасвір/Парітапрепвір/Ритонаві	ВІЛЬВІО	Abbvie deutschland gmbh & co. kg,	382,42	64 246,95

		Німеччина		
Дасабувір	ВІРЕЛАКІР	Abbvie deutschland gmbh & co. Kg, Німеччина	39,33	6607,44
Дасабувір	ВІРЕЛАКІР	Abbvie deutschland gmbh & co. Kg, Німеччина	33,25	5586,39
Дорослі ВГВ				
Діюча речовина	Назва препарату	Виробники	Вартість за одиницю, грн	Вартість річного курсу лікування, грн
Пегінтерферон альфа 2 а, 180	Пегасіс (Pegasys)	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	3 693,55	177 290,40
Пегінтерферон альфа 2 а, 180	Пегасіс (Pegasys)	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	3255,51	156 264,48
Ламівудін	ЗЕФФІКС™	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, Poland	90,22	32931,08
Ламівудін	ЗЕФФІКС™	GlaxoSmithKline Pharmaceuticals SA, Poland	79,08	28 864,72
Тенофовір	ТЕНОФОВІРУ ДИЗОПРОКСИЛУ ФУМАРАТ	Hetero Labs Limited, Індія	5,88	2146,2
Тенофовір	ТЕНОХОП	MacLeods Pharmaceuticals Limited, India	2,69	983,43
Ентекавір, 1 мг				
Діти				
Діюча речовина	Назва препарату	Виробники	Вартість за одиницю, грн	Вартість повного курсу лікування, грн
Рибавірин	КОПЕГУС®	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	7,40	1244

Рибавірин	КОПЕГУС®	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	8,39	1409,52
Пегінтерферон альфа 2 а, 135	Пегасіс (Pegasys)	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	3217,72	154 450,56
Пегінтерферон альфа 2 а, 135	Пегасіс (Pegasys)	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	3650,67	175 232,16
Пегінтерферон альфа 2 а, 180	Пегасіс (Pegasys)	F. Hoffmann-La Roche Ltd, Швейцарія	3255,51	156 264,48
Софосбувір	МАЙГЕП 400 мг	Mylan Laboratories Limited, India	18,74	1574,16
Софосбувір	МАЙГЕП 400 мг	Mylan Laboratories Limited, India	16,52	1387,68
Софосбувір/Ле діпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	32,05	2692,46
Софосбувір/Ле діпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	30,89	2595,14
Софосбувір/Ле діпасвір	ЛЕДВИР	Marcyrl Pharmaceutical Industres, Єгипет	27,24	2288,69
Тенофовір	ТЕНОФОВІРУ ДИЗОПРОКСИЛУ ФУМАРАТ/ TENOFIVIR DISOPROXIL FUMARATE	Лаурис Лабс Лімітед, Індія	2,85	1040
Тенофовір	ТЕНОХОП	MacLeods Pharmaceuticals Limited, India	2,69	983,43
Ентекавір, 1 мг	ЕНТЕКАВІР	Hetero Labs Limited, Індія	14,90	5438,50
Ентекавір, 0,5 мг	ЕНТЕКАВІР	Hetero Labs Limited, Індія	8,93	3259,45

Препарат ентекавір для дорослих протягом 2020 року не було закуплено.

Для ефективного збору потреби у ЛЗ в 2020 році ЦЗ було розроблено та наказом

Міністерства охорони здоров'я України від 07.12.2020 № 2814 «Про внесення змін до Методичних рекомендацій планування та розрахунку потреби у лікарських засобах для громадян, які хворіють на хронічні вірусні гепатити В та С» (далі – Методика) затверджено оновлену Методику збору потреби у ЛЗ, що закупуються за кошт ДБ.

Оновлена методологія містить наступні зміни:

- враховано нові Стандарти лікування у частині обґрунтованості замовлення різних схем лікування;
- спрощено збір потреби для лікування пацієнтів з ВГВ - потреба у ЛЗ для лікування ВГВ раніше збиралася адресно, що займало багато часу, наразі передбачається внесення даних пацієнтів по когортам;
- визначено критерії та характеристики пацієнтів, для яких може бути замовлено Пегінтерферон альфа 2а та 3д схему (зادля попередження необґрунтованого замовлення дороговартісних схем лікування);
- передбачено можливість замовлення ЛЗ Ентекавір не лише для дітей, а й для дорослих;
- враховано необхідність досягнення цілей елімінації. Так, у методології 2019 року замовлення ЛЗ здійснювалося тільки для наявних пацієнтів, що в свою чергу не давало можливість робити замовлення на пацієнтів, які очікувано будуть нововиявленими та потребуватимуть лікування. У оновленій Методології замовлення ЛЗ здійснюється як на наявних пацієнтів, так і на тих, які очікувано потребуватимуть лікування.

НАЦІОНАЛЬНІ ЦІЛІ ТА ПОКАЗНИКИ ОХОПЛЕННЯ ЛІКУВАННЯМ

Відповідно до цілей Стратегії до 2025 року від ВГВ має бути проліковано 30 000 осіб, від ВГС 100 000 осіб, проте наразі на національному та регіональних рівнях не затверджено цілі охоплення лікуванням у абсолютних значеннях, у зв'язку із чим цілі автоматично дорівнюють наявних ЛЗ, закупленим відповідно до заявок регіонів.

Всього в 2020 році (станом на 01.01.2021) 8565 дорослих пацієнтів розпочали лікування від ВГС. Успішно завершило лікування – 7229 пацієнтів.

ВГС, дорослі													
Область	Звітний період												Всього за 2020 рік
	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	
	Вінницька	77	64	22	0	0	0	*	*	*	*	*	

Волинська	0	26	14	25	16	40	25	3	7	9	9	11	185
Дніпропетровська	0	136	0	20	0	60	66	0	315	*	*	129	726
Донецька	31	123	52	207	45	14	15	44	2	1	217	*	751
Житомирська	6	3	4	2	17	32	34	4	26	4	6	8	146
Закарпатська	0	36	0	0	0	0	5	9	4	49	2	23	128
Запорізька	0	313	10	0	0	1	0	0	186	334	189	190	1223
Івано-Франківська	19	65	12	0	5	16	4	2	0	0	6	5	134
Київська	190	79	167	31	33	35	47	21	25	48	107	157	940
Кіровоградська	0	2	1	0	0	20	27	30	25	21	18	17	161
Луганська	13	0	0	0	15	3	10	1	*	*	*	*	42
Львівська	61	56	61	34	9	61	58	91	37	39	25	37	569
Миколаївська	33	147	40	10	5	14	52	39	54	41	35	19	489
Одеська	21	6	17	0	8	67	207	57	95	45	72	71	666
Полтавська	16	26	21	36	9	*	*	*	*	*	*	*	108
Рівненська	7	4	3	4	0	13	0	13	5	63	30	20	162
Сумська	0	82	0	10	9	39	15	*	*	*	*	*	155
Тернопільська	44	41	0	0	0	0	1	*	*	*	*	*	86
Харківська	0	417	5	0	*	*	*	*	*	*	*	*	422
Херсонська	20	34	36	22	21	26	46	41	35	66	61	39	447
Хмельницька	0	0	24	5	6	4	0	3	3	0	0	4	49
Черкаська	11	6	0	1	4	5	24	9	6	19	33	31	149
Чернівецька	0	30	17	0	0	15	14	0	0	0	2	0	78
Чернігівська	30	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	34
Місто Київ	61	94	37	17	3	112	107	77	44	*	*	*	552
Україна	640	1790	543	424	208	577	757	444	869	739	812	762	8565

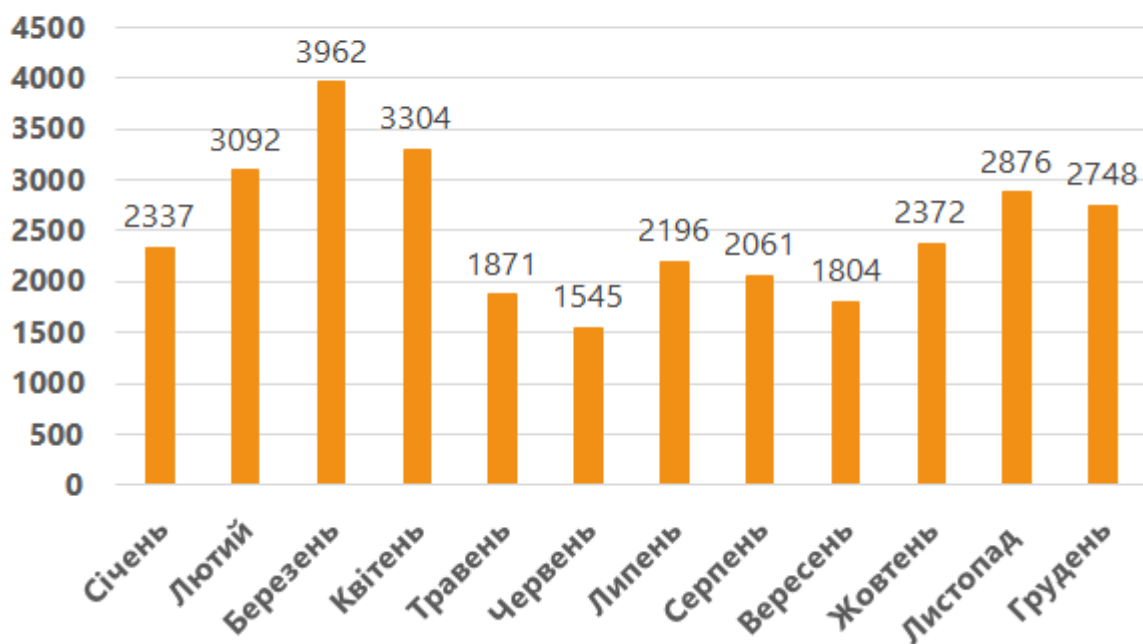
* Звіти за період не надано до Центру

Середні темпи на лікування в 2020 році були – 714 осіб на рік, якщо в розрізі регіонів то по 29 осіб в місяць на регіон.

Критичною стала ситуація із призупиненням набору нових пацієнтів на лікування під час пандемії коронавірусної інфекції. Як видно із таблиці вище частина регіонів повністю або частково припинила набори пацієнтів протягом пандемії COVID-19 в Україні.

Вищезазначене негативно вплинуло і на темпи проліковування пацієнтів протягом року. Дані щодо кількості осіб, які перебували на лікуванні ВГС наведені в діаграмі нижче:

Кількість осіб, які перебували на лікуванні, по Україні протягом 2020 року

Стабільнішими залишилися темпи наборів пацієнтів із ВГВ. Всього протягом 2020 року (станом на 01.01.2021) лікування від ВГВ почало 1483 дорослі пацієнти.

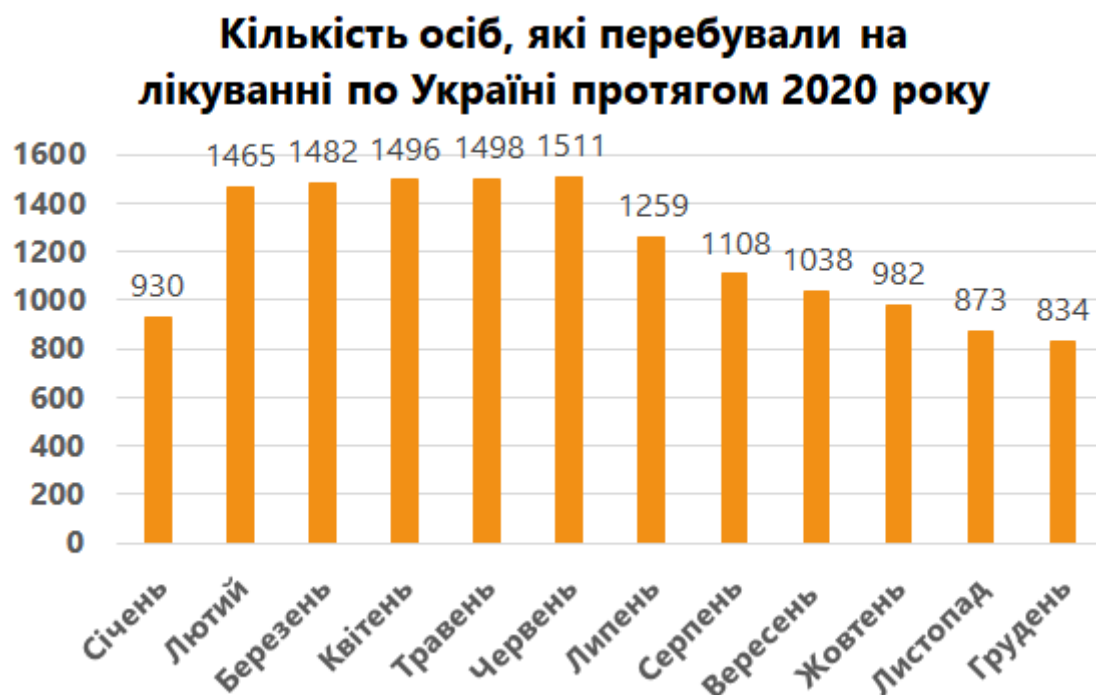
ВГВ, дорослі													
Область	Звітний період												Всього за 2020 рік
	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	
	Вінницька	2	136	10	0	0	1	0	0	0	0	0	
Волинська	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
Дніпропетровська	111	38	0	0	0	28	1	6	1	*	*	0	185
Донецька	82	0	0	0	13	0	0	5	0	2	0	*	102
Житомирська	0	0	0	0	0	5	1	0	5	0	0	0	11
Закарпатська	0	0	0	0	0	9	0	0	1	70	62	0	142
Запорізька	0	0	0	16	3	0	0	0	0	30	54	19	122
Івано-Франківська	0	8	14	0	11	11	0	1	1	4	1	5	56
Київська	0	9	4	0	0	0	1	0	0	0	3	2	19

Кіровоградська	0	4	4	4	0	0	0	0	0	0	29	8	49
Луганська	0	14	0	0	7	0	0	1	0	0	0	0	22
Львівська	2	2	0	0	0	0	18	0	18	0	21	53	114
Миколаївська	0	226	2	28	0	9	4	5	11	7	6	4	302
Одеська	0	7	0	0	0	0	0	0	0	35	35	21	98
Полтавська	0	0	0	0	0	*	*	*	*	*	*	*	0
Рівненська	0	1	6	0	0	0	0	0	1	2	1	9	20
Сумська	0	1	0	0	0	0	0	0	*	*	*	*	1
Тернопільська	0	0	0	0	0	0	*	*	*	*	*	*	0
Харківська	0	6	0	0	*	*	*	*	*	*	*	*	6
Херсонська	1	4	7	1	2	0	0	4	0	17	0	0	36
Хмельницька	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	0	0	4
Черкаська	0	0	0	0	1	0	0	0	0	6	1	3	11
Чернівецька	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	*	0
Чернігівська	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Місто Київ	0	4	0	0	16	4	2	3	2	*	*	*	31
Україна	200	460	47	49	53	69	28	25	40	174	213	125	1483

* Звіти за період не надано до Центру

Відповідно до даних звітів наданих до Центру протягом 2020 року на лікуванні від ВГВ перебувало щомісячно наступна кількість пацієнтів:

Всього за даними, наданими в Центр на лікуванні ВГВ протягом 2020 року перебувало 80 дітей. Протягом року лікування почали 50 дітей, завершили

лікування 24 дитини, перервали лікування 8 дітей. Лікування здійснювалося препаратами за діючими речовинами ентекавір, ламівудін, тенофовір, пегінтерферон альфа.

Всього протягом 2020 року (станом на 01.01.2021 року) лікування почало 98 дітей хворих на ВГС. Успішно лікування завершили 48 дітей. Лікування здійснювалось наступними схемами: софосбувір/ледіпасвір, софосбувір/велпатасвір, софосбувір+рибавірин, Пегінтерферон альфа-2а, Пегінтерферон альфа-2а+рибавірин.

СТАНДАРТИ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

У 2020 році ЦГЗ було ініційовано розробку стандартів медичної допомоги за напрямом лікування осіб з психічними та поведінковими розладами внаслідок вживання опіоїдів. Наказом МОЗ від 18.08.2020 № 1908 «Про утворення та затвердження персональних складів мультидисциплінарних робочих груп з розробки галузевих стандартів медичної допомоги» було затверджено персональний склад робочої групи з розробки галузевих стандартів медичної допомоги за темами «Вірусний гепатит С у дорослих», «Вірусний гепатит С у дітей», «Вірусний гепатит В у дорослих», «Вірусний гепатит В у дітей».

Актуальність розробки нових стандартів була обумовлена тим, що уніфіковані клінічні протоколи первинної, вторинної (спеціалізованої), третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги пацієнтам із вірусними гепатитами В та С, прийняті у 2016 році, були неактуальні, зокрема, через наявність спрощених підходів до діагностики та новітніх ПППД, які є значно ефективнішими. Окрім того, розробка нових Стандартів надання медичної допомоги була викликана необхідністю затвердження спрощених алгоритмів діагностики ВГ.

Так, на основі проведеного Центром у 2019 році аналізу маршрутів пацієнтів (розміщені за посиланням: https://www.phc.org.ua/sites/default/files/users/user90/Analitichna_dovidka_HCV_regiony_2019.pdf), лікарі часто керувалися вимогами уніфікованих протоколів, які передбачали використання дороговартісних і зайвих обстежень, які були необхідні при лікуванні пегільованими інтерферонами.

В рамках зазначеного наказу розроблено Адаптовані клінічні настанови (окремо для ВГВ та ВГС), що розміщені в реєстрі медико технологічної документації Державного експертного центру МОЗ України за посиланням: https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/.

За основу при розробці Адаптованої клінічної настанови «Вірусний гепатит С» взято настанову «Рекомендації Європейської асоціації з дослідження печінки (EASL) щодо лікування гепатиту С, 2018» («EASL Recommendations on Treatment of Hepatitis C 2018»), з додатковими розділами з наступних джерел:

- ВООЗ «Настанови з лікування та догляду хворих із хронічним вірусним гепатитом С» («Guidelines for the care and treatment of persons diagnosed with chronic hepatitis C virus infection» (2018);
- AASLD/IDSA «HCV Guidance: Recommendations for Testing, Managing, and Treating Hepatitis C» (2019);
- EASL Recommendations on Treatment of Hepatitis C (2016);
- Hepatitis C Guidance 2019 Update: American Association for the Study of Liver Diseases —
- Infectious Diseases Society of America Recommendations for Testing, Managing, and Treating
- Hepatitis C Virus Infection;
- «EASL Recommendations on Treatment of Hepatitis C 2020»

За основу при розробці Адаптованої клінічної настанови «Вірусний гепатит В» взято настанови «Clinical Practice Guidelines on the management of hepatitis B virus infection, EASL 2017» та «Guidelines for the prevention, care and treatment of persons with chronic hepatitis B infection». (2015, WHO), з додатковими розділами з наступних джерел:

- «Update on prevention, diagnosis, and treatment of chronic hepatitis B: AASLD 2018 hepatitis B guidance»,
- «Asian-Pacific clinical practice guidelines on the management of hepatitis B: 2015 update», «Hepatitis B (chronic): diagnosis and management. Clinical guideline NICE, 2013»,
- «Management of chronic hepatitis B in childhood: ESPGHAN clinical practice guidelines: consensus of an expert panel on behalf of the European Society of Pediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition».

Стандарти за напрямками Стандарти медичної допомоги «Вірусний гепатит С у дорослих», «Вірусний гепатит С у дітей», «Вірусний гепатит В у дорослих», «Вірусний гепатит В у дітей» затверджено наказами МОЗ України від 15.01.2021 року № 51, № 50, № 49, № 48.

Ключовими особливостями оновлених Стандартів є:

- Використання спрощених алгоритмів діагностики та лабораторного супроводу лікування задля розширення доступу до послуг;
- Уникнення призначення зайвих і дорого вартісних обстежень;
- Додаткові і вартісні обстеження лише у окремих обґрунтованих випадках;
- Використання нових схем лікування;
- Чітке визначення хто підлягає скринінгу і тестуванню та лікуванню;
- Лікування пацієнтів можуть здійснювати не лише інфекціоністи;
- Лікування у спеціалізованих центрах лише для трьох категорій пацієнтів (ниркова недостатність, декомпенсований цироз, неуспішне попереднє лікування).

НАДАННЯ ПОСЛУГ ЩОДО ВГ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

Протягом 2020 року в більшості регіонів було визначено лише один ЗОЗ, до якого розподілялись ЛЗ, що в свою чергу ускладнювало доступ хворих до його отримання. В умовах обмеженої кількості ЛЗ, що централізовано закуповувались, зазначений сценарій був виправданий, проте коли вдалось значно збільшити обсяги закупівлі і виник ризик, що ЛЗ не будуть вчасно використані через значне навантаження на ЗОЗ, що наразі надають лікування, необхідним стала зміна підходу до розподілу та збільшення кількості ЗОЗ, що отримують ЛЗ, закуплені централізовано.

У зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби 18 з 25 ЗОЗ, які в регіоні були визначені як профільні щодо лікування ВГ у 2020 році були визначені лікарнями, що приймають хворих на ковід, у зв'язку із чим набір пацієнтів у більшості ЗОЗ на певний час або повністю зупинився або значно сповільнились його темпи. При проведенні аналізу темпів набору пацієнтів на лікування за період лютий-серпень було виявлено, що середній темп набору пацієнтів на лікування становить 870 осіб на місяць. При збереженні зазначених темпів використання ЛЗ, наявних залишків орієнтовано мало вистачити ще на 15 місяців споживання, а з урахуванням очікуваних поставок на 24 місяці (препарати закуплені за кошти ДБ 2019 року). До споживання препаратів, що закуплені за кошти ДБ 2020 р. при такому країна змогла б перейти лише через 2 роки.

ЗОЗ на які розподілялись ЛЗ у 2020 році і які були визначені провідними щодо прийому хворих на коронавірусну хворобу (до початку процесу децентралізації)

Область	Провідний ЗОЗ, куди здійснюється розподіл препаратів	Провідний ЗОЗ по прийому хворих на коронавірусну хворобу
Вінницька	КНП "Вінницька міська клінічна лікарня №1"	*
Волинська	КП "Волинська обласна інфекційна лікарня"	*
Дніпропетровська	КНП "Міська клінічна лікарня №21 ім. проф. Є.Г.Попкової" Дніпропетровської міської ради	*
Донецька	КМУ "Міська лікарня №1 м. Краматорськ"	
Житомирська	КУ "База спеціального медичного постачання Житомирської обласної ради"	

Закарпатська	КНП "Обласна клінічна інфекційна лікарня" Закарпатської обласної ради	*
Запорізька	КНП "Обласна інфекційна клінічна лікарня" Запорізької обласної ради	*
Івано- Франківська	КНП "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня" Івано-Франківської обласної ради	*
Київська	КЗ Київської обласної ради "База спеціального медичного постачання"	
Кіровоградська	КНП "Кіровоградська обласна лікарня Кіровоградської обласної ради"	*
Луганська	КЗ "Рубіжанська міська лікарня"	*
Львівська	КНП Львівської обласної ради "Львівська обласна інфекційна клінічна лікарня"	*
Миколаївська	КНП "Миколаївський обласний центр лікування інфекційних хвороб" Миколаївської обласної ради	*
Одеська	КНП "Одеський обласний центр соціально значущих хвороб" ООР"	
Полтавська	КП "Полтавська обласна клінічна інфекційна лікарня" Полтавської обласної ради	*
Рівненська	КНП "Центральна міська лікарня" Рівненської міської ради	*
Сумська	КНП СОР "Медичний клінічний центр інфекційних хвороб та дерматології ім. З.Й. Красовицького"	
Тернопільська	КНП "Тернопільська міська комунальна лікарня швидкої допомоги", інфекційне відділення	*
Тернопільська	КНП "Збаразька центральна лікарня" Збаразької районної ради	
Тернопільська	Тернопільська міська комунальна поліклініка №1	
Харківська	КНП Харківської обласної ради "Обласна клінічна інфекційна лікарня"	*
Херсонська	КНП "Херсонська обласна інфекційна лікарня ім.Г.І.Горбачевського" Херсонської обласної ради	*
Хмельницька	КП "Хмельницька інфекційна лікарня" Хмельницької міської ради	*
Черкаська	КНП "Черкаська міська інфекційна лікарня" Черкаської міської ради	*
Чернівецька	ОКУ "Чернівецька обласна клінічна лікарня"	

Чернігівська	КНП "Чернігівська обласна лікарня" Чернігівської обласної ради	
м. Київ	Київська міська клінічна лікарня №5	
	КНП «Клінічна лікарня №15 Подільського району міста Києва	

* ЗОЗ визначено для госпіталізації пацієнтів з COVID-19

Аналіз темпів наборів пацієнтів в областях, де основний лікуючий заклад закритий на карантині заходи по COVID-19 та кількість вільних курсів для лікування вірусного гепатиту С в регіоні

Область	Звітний період							Кількість повних вільних курсів на 01.10.2020
	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	
Вінницька	96	34	0	0	0	0	0	9
Волинська	2	14	25	26	40	8	26	401
Дніпропетровська	136	0	20	0	60	66	0	0
Закарпатська	36	0	0	0	0	0	0	340
Запорізька	0	0	0	0	0	0	16	1056
Івано-Франківська	87	14	0	1	0	0	0	479
Кіровоградська	96	128	131	20	20	15	31	77
Луганська	1	13	0	0	2	2	9	94
Львівська	109	60	34	0	61	900	984	
Миколаївська	147	37	10	0	14	55	30	1306
Полтавська	25	31	36	9	0	6	0	1000
Рівненська	4	3	3	0	22	7	0	44
Тернопільська	0	0	0	0	0	1	0	52
Харківська	417	7	0	0	1	0	0	4041
Херсонська	34	36	22	21	0	0	40	1321
Хмельницька	0	24	0	4	4	0	3	3
Черкаська	13	0	0	0	0	24	0	644
Чернівецька	0	0	0	1	0	0	0	218

Рішення щодо подальших дій стосовно покращення темпів залучення до лікування пацієнтів із ВГ та пришвидшення використання наявних препаратів

були викладені у дорученні заступника Міністра - головного державного санітарного лікаря України Міністерства охорони здоров'я України від 26.11.2020 № ДЗМ/172/8-20 та листі МОЗ України від 27.11.2020 № 26-04/35904/2-20.

Відповідно до зазначеного вище доручення, Центр було визначено відповідальним за проведення аналізу щодо забезпеченості регіонів лікарськими засобами для лікування ВГ, темпів набору пацієнтів на лікування, надання пропозицій керівникам структурних підрозділів з питань охорони здоров'я Київської міської та обласних державних адміністрацій стосовно можливого перерозподілу лікарських засобів, децентралізації лікування тощо. В свою чергу, регіонам було надано доручення проаналізувати можливість та розробити план децентралізації лікування.

НАВЧАННЯ ТА ІНФОРМУВАННЯ

На сайті ЦГЗ у розділі «Дистанційне навчання» розміщено онлайн курси з питань Профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів В та С. Протягом 2020 року 2 366 осіб зареєстровані на проходження онлайн курсу та 658 осіб успішно його завершили та отримали сертифікати.

В 2020 році проведено заходи до Всесвітнього Дня боротьби з ВГ (28 липня 2020 року), що пройшов під гаслом «Знайти мільйон», проведено Європейський тиждень тестування у листопаді. Метою заходів було привернення уваги населення до проблеми ВГ, шляхів їх передачі, методів профілактики та доступу до лікування. В рамках зазначених інформаційних заходів було:

- організовано тестування на ВГ із використанням ШТ у 17 регіонах країни;
- проведено вебінар щодо лікування ВГ у пацієнтів із ТБ,
- опубліковано у виданні the Village 4 інтерв'ю з людьми, які захворіли на ВГС та вилікувалися (<https://www.the-village.com.ua/village/city/people/304525-dumav-bolit-apenditsit-tse-lyudi-scho-vipadkovo-zahvorili-na-virusniy-gepatit-s-ta-oduzhali>),
- знято відеоролик про тестування швидкими тестами сімейними лікарями (https://www.youtube.com/watch?v=Dn7JFvrZEG&ab_channel=%D0%A6%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%27%D1%8F%D0%9C%D0%9E%D0%97%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8),
- надруковано та доставлено в регіони 400 примірників брошури «Вірусні гепатити В та С як загроза громадському здоров'ю»,
- організовано низку вебінарів для лікарів: «Реалізація Державної стратегії елімінації вірусних гепатитів»; «Сучасні підходи до лікування ВГС. Нові Стандарти» - для лікарів фтизіатричних

В рамках проведення Європейського тижня тестування на ВГ із використанням ШТ у 17 регіонах України було протестовано 2 440 осіб, з них у 5,8% було виявлено позитивний результат.

ІНШІ АКТИВНОСТІ

Розпочато пілотний проект із використання картриджів GeneXpert для підтверджувальної діагностики ВГВ та ВГС у пацієнтів ключових груп (людей, які живуть з ВІЛ, людей, які вживають наркотики ін'єкційно, секс-робітників, чоловіків, які мають секс з чоловіками) у 4 регіонах – на базі КНП «Обласна інфекційна лікарня» Запорізької обласної ради, КП «Полтавський обласний клінічний протитуберкульозний диспансер ПОР», КНП «Миргородська центральна районна лікарня», КНП Сумської обласної ради «Регіональний клінічний фтизіопульмонологічний медичний центр», КНП «Черкаський обласний протитуберкульозний диспансер Черкаської обласної ради».

Налагоджено співпрацю з НУО та «гарячою лінією» у частині надання інформації стосовно шляхом надання Центром даних щодо залишків препаратів.

В рамках реалізації програми Надзвичайного плану президента США по боротьбі з ВІЛ (PEPFAR) у 12 областей (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Київська, Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Херсонська, Черкаська, Чернігівська та м. Київ) було здійснено розподіл 19 475 швидких тестів на маркери ВГС та 19 470 на ВГВ.

ЧОРНИЙ РИНОК ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ВГС

ПРОБЛЕМИ ДОСТУПУ ДО ЛІКУВАННЯ

Протягом 2020 року до ЦГЗ надходили чисельні звернення від пацієнтів щодо неможливості отримати лікування незважаючи на те, що в цілому по країні наявні великі запаси ЛЗ, закуплених централізовано. Приклади звернень пацієнтів представлено нижче.

Приклад 1 (письмове звернення до ЦГЗ). Пацієнт з коінфекцією ВІЛ/ВГС має інвалідність та пересувається за допомогою інвалідного візка. Для отримання лікування ВГС звертається до Криворізького Центру СНІДу, де отримує лікування та спостерігається щодо ВІЛ. Проте незважаючи на наявність значних запасів ЛЗ в регіоні, йому відмовляють у лікуванні аргументуючи відсутністю ліків і необхідністю їхати за лікуванням у м. Дніпро. До Центру громадського здоров'я звернулася мама пацієнта, оскільки він після інсульту не може розмовляти. Фахівцями відділу було опрацьовано запит, направлено звернення до Департаменту охорони здоров'я Дніпропетровської області, у КНП "Міська клінічна лікарня №21 ім. проф. Є.Г.Попкової" Дніпропетровської міської ради з проханням здійснити перерозподіл ЛЗ у КП «Криворізький Центр профілактики та боротьби зі СНІДом» ДОР". Зрештою, схему було перерозподілено і пацієнт зміг отримати лікування за місцем проживання.

Приклад 2 (записана аудіорозмова). В рамках реалізації проекту «Підтримка системи епідеміологічного нагляду за ВІЛ і системи управління/поліпшення якості лабораторій Міністерства охорони здоров'я України, покращення використання стратегічної інформації та розбудова потенціалу громадської

охорони здоров'я в рамках Надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ/СНІД (PEPFAR)» (далі – Проект SiLab) проводить серію біоповедінкових досліджень для дозорного епідеміологічного нагляду серед груп ризику. У 2020 році з липня по листопад було проведено етап збору даних інтегрованого біоповедінкового дослідження серед людей, які вживають наркотичні речовини ін'єкційним способом (далі – ІБПД серед ЛВНІ), у 12 регіонах України.

Одним із завдань дослідження було оцінити рівень поширеності ВГС серед ЛВНІ. Під час дослідження було виявлено, що пацієнти після скринінгового дослідження не могли отримати послуги з підтверджувальної діагностики та лікування, оскільки більшість ЗОЗ, в яких раніше надавалися ці послуги, були перепрофільовані на лікування пацієнтів із коронавірусною хворобою. Під час телефонного дзвінка, здійсненого фахівцем Центру, до однієї із інфекційних лікарень, в якій надавалося лікування пацієнтів із ВГС, працівником лікарні було озвучено, що «у нас немає жодної інфекції крім коронавірусу» і «лікування за місцем проживання». Схожі ситуації спостерігалися в інших ЗОЗ, де проводилося дослідження.

Приклад 3. Пацієнт із ВГС звернувся до лікаря з метою отримати лікування. Лікар не повідомила про наявність ЛЗ за державні кошти, пропонуючи придбати курс лікування італійськими препаратами. Пацієнт прочитав в мережі інтернет, що існує лікування за державні кошти, звернувся за консультацією у Центр, зрештою, звернувся до іншого спеціаліста, в якого і отримав лікування за державні кошти.

Приклад 4. До Центру зателефонувала дружина пацієнта із ВГВ, із м. Золочева, через те, що був ризик переривання лікування ВГВ через нестачу ЛЗ. Фахівцями Центру було проведено пошук відповідного регіону, в якому цих препаратів був надлишок і ризик невикористання необхідного препарату. Було проведено процедуру перерозподілу ЛЗ, утім, оскільки у районній лікарні м. Золочева не було досвіду отримання препаратів, пацієнт забирав препарат самотужки із м. Тернополя.

